

ŞCOLA ŞI FAMILIA

FOLIA PENTRU PARINŢI ŞI ÎNVĂŢĂTORI.

ESE DE DOUĂ ORI PE LUNA.

Redactori: *Ioan Popca* şi *Andrei Bârseanu*.

Abonamentul: Pentru Austria-Ungaria pe an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 60 cr.; pe 1/4 an 1 fl. — Pentru România pe an 1 lei; pe 1/2 an 5 lei.

Abonamentele se fac la administratorul foit Ion Dariu, în Braşov. — Manuscrisurile se trimit unuia dintre redactori tot în Braşov.

Cuprinsul: Din istoricul învăţământului intuitiv. — Lucrul de mână în şcoala populară de băieţi. — Stégul alb (povestire). — Bibliografie. — Diverse.

Din istoricul învăţământului intuitiv*).

De *Ioan-Russu*.

II.

Bacon.

Dacă am întreba pe discipolii lui Socrate, dice Macaulay într'un tratat al său, — ce aţi făcut, ce aţi ajuns cu filosofia voastră, pe care cei mai erudiţi bărbaţi ai anticităţii au cultivat-o mai mult de o mie de ani, pe care au protejat-o puternicii, pe ai cărei profesori i-a stimat şi iubit publicul, care filosofie a supt în sine aprôpe întreaga putere intelectuală a învăţaţilor de pe atunci, — şi ce a ajuns?... Ce principii a stabilit, ce fel de adevăruri a stabilit, pe care nu le-am sci şi noi fără de acea filosofie? De sigur — continuă Macaulay — astfel de întrebări l-ar fi încurcat şi pe Simplicius şi pe Isidor. Dacă am pune însă tot aceste întrebări şi discipolilor lui Bacon, aceştia ne-ar pute răspunde: „A prelungit viaţa; a astempărat suferinţa; a stârpit morburii; a făcut pământul mai roditor; a făcut sigură călătoria pe mare; a dat arme noue soldatilor; a inventat poluri necunoscute strămoşilor noştri; a condus trăsnetul de de-asupra caselor în pământ, fără ca el să facă vre-o stricăciune; a iluminat cu lumina zilei întunerecul nopţii; a

*). Vezi Nrul 8.

lătit cercul vederii omului; a mărit puterea musculară a omului; a mărit înțela: a nimicit departarea, etc. etc., care toate nu sînt încă ispravite, caci filosofia lui Bacon nu odihnesce, merge mereu înainte, nici odata nu este perfectă, legea ei este *progresul*."

Am reproduș aceste cîte-va rënduri din tractatul lui Macaulay, pentru-că după a mea părere nimic și nimem mai bine nu ar fi putut face asemanare între filosofia, învățaturile din trecut și între cele de azi. Intrebând, care este cauza acestei mari deosebiri? — gîndindu-ne la cele expuse în articolul nostru precedent, ușor vom puté răspunde astfel: Causa deosebiri între învățaturile din trecut și între cele inaugurate de marele Bacon o puteni găsi în următoarele:

Bacon cu spiritul lui ager a pëtruns cu o singură privire în toțã filosofia din trecut, a vëdut și care este isvorul ei și care sînt rezultatele; a vëdut cã isvorul acelor învățaturi a fost mai mult închipuirea, cã bazele acelei filosofii sînt puse pe nisele hipotese ușor de sfărîmat. Cât despre rezultatul acestor învățaturi, a vëdut, cã acela, deși este de valóre în unele privințe, pentru fericirea omenirii nu mult fac, caci fructele ei sînt culese numai de un cerc mai restrîns; maioritãtea omenirii nu-i simte efectul.

A vëdut Bacon, cã învățãții de pe atunci și-au îndreptat toțã cercetarea lor asupra unor lucruri de tot abstracte și fãrã nici un sens; cele mai multe idei, ce le aveau, erau false ori greșite, pentru-cã nu aveau de basã *intuiția*, ci mai adese-ori în loc de adevër real, adevër închipuit; în loc de demonstrare științificã, se mulțumeau cu o dialecticã puternicã, singurul lor mijloc de salvare în discuțiunile filosofice. Pentru care motiv apoi secolul de-a rëndul apröpe nici o invenție ingenioșã, nici un adevër, care sã pötã produce ceva folositor, ceva practic pentru omenire.

Èr Bacon era omul practicei, omul realismului, care deși în viața sa a fost prigönit și osëndit pentru fapte sê-

vârșite dintr'un egoism grosolan, totuși în cercetările sale, scopul, interesul omenirii îl urmărea; întru cercetarea mijloacelor, cu care să ne fericim, și-a petrecut viața de învățat.

Învățătura, știința, înaintea lui atâta prețuia, câtă fericire — folos practic — putea să procure omului.

Întru atâta vom și cultiva științele.

Fericirea noastră depinde dela lucrurile, ce ne încunjoră dela firea lor, cu care noi suntem într'o relație intimă.

Deci să cunoștem mai 'nainte lucrurile de prin prejurul nostru, dicea el, ér' acolo, unde este vorba despre cum să începem a ne îmbogăți mintea cu noțiuni, idei, este convins, că numai intuiția pôte fi ceea-ce ne pôte face în curat cu lumea externă, și din care lucru a venit apoi la ideia, că toate învățăturile, întru cât se pôte, să se câștige prin intuiție; accentuează — pentru atâtăia oră în secolul său — utilitatea intuiției; spune, care să fie principiile conducătoare la intuiție, cu un cuvânt este primul, care vorbește despre *învățământ intuitiv* în înțelesul cuvântului de azi.

Stabilind regulile acestui învățământ și ținând totdeauna cont de dăsele în lucrările sale, filosofia lui devine filosofia faptelor, pre lângă filosofia din trecut, care era filosofie de vorbe.

Intuiția, învățământul intuitiv, i-a servit dar a trece dela vorbe la fapte, de a rupe cu filosofia mistică, plină de erori și cu puțină valoare practică; de a pune basa unor învățături și unui sistem de învățământ (*metodul intuitiv*), care preocupă pe învățați și pe pedagogi de 300 ani, și care metod dezvoltat de erudiți urmași ai lui, a dat cu totul alt caracter învățământului, a înlesnit culegerea cunoștințelor și a schimbat formal întreaga viață omenescă.

Care a fost efectul stabilirei principiului: *Toate prin intuiție*, — ce s'a născut în urma lățirii și aplicării acestui principiu, mai bine vom puté vedé, după-ce vom citi rându-rile următoare ale lui Macaulay, unde pune față în față un învățat din vechime și unul dela Bacon încôci.

Să ne închipuim, dice Macaulay, — că un discipol de al lui Epictet și Bacon călătoresc împreună. Ajung într'un sat, unde băntue bubatul, și gasesc case închise, strade deserte, bolnavi parâși și mame, care plâng asupra morții copiilor lor. Stoicul asigură pe locuitorii îngroziți, că nimic rău nu este în bubat, și ca înaintea unui învățat morburile, miseria, mărtea și perderea amicilor nu e nici un rău. Baconistul scote o lanțeta și începe a vaccina.

Dați de nisce ocași (baieși) înspăimântați. Gasuri stricăcioase tocmai acum au omorât o parte din ei, și cei rămași nu îndrănesc a se cobori în ocnă. Stoicul îi asigură că asta nu-i nimic. Baconistul, care nu sporește vorbe multe, inventează o lampă de asigurare.

Găsesc un negustor, a cărui corabie a suferit naufragiu și care își frânge mâinile la țărm, vedând cum înaintea ochilor lui se cufundă corabia cu tota bogăția lui, și gândindu-se, că a rămas prin asta serac, lipit pământului.

Stoicul îl încuragiază și-i spune să nu caute fericirea în lucruri, ce nu țin de el, și-i recităză întreg acel capitol din Epictet, unde vorbește despre zădărnicia lucrurilor din lume, și că numai în sufletul nostru să căutăm fericirea. Baconistul își face un instrument și se coboră cu el în mare și scote tot ce este de valoare, din cele ce s'au cufundat.

S'ar mai pute în multe feluri arăta diferența între spin și fructe, între filosofia de vorbe și aceea a faptelor.

Cred, că ori și cine va recunoște, după-ce va fi meditat asupra acestui lucru, că numai în urma desvoltărilor, ce a dat acestei cestimi Bacon, a putut să ajungă omenirea, ca astăzi sa aiba un așa sistem de învățământ, de care ajutat, ori-ce învățătura, din cea mai fragedă etate a omului, întră cu mai multa facilitate în mințe, acolo prinde o rădăcină mai adâncă, rămâne dar mai mult în memorie, și mai pre sus de toate: noțiunile câștigate astfel sânt clare și complete.

Acest sistem de învățământ s'a inaugurat de către Ba-

con. căci el a fost primul, care, după cum am spus și mai sus, a dis, că intuiția este baza tuturor învățăturilor.

Ce e drept, asta au mai dis'o și alții înainte de el, nimem însă un op însemnat. În care să arăte noul sistem de a intui totul, nu a scris ca el. *Novum Organum*, opul său principal, este un prețios document, din care putem cunoște modul de cugetare al lui, care ne arată într'un chip clar de tot, cum observația la Bacon a devenit cel mai puternic mijloc de a ajunge la cunoștințe folositoare și frumoase.

Ca atari de sine să înțelege, că s'au lățit tare, și nu cade puțin asupra lui Bacon din meritul învățăturilor filosofilor, ce au urmat după el. căci aceia far' de teoriile dezvoltate de dânsul nici la un cas nu se puteau înălța așa de ușor și atât de mult.

Un Des Cartes, Hobbes, Malebranche etc., de sigur nu puteau să pregătescă atât de bine terenul pentru venirea lui Locke, decât nu aveau înaintea lor pe Bacon.

Înainte de a încheia articolul present, consacrat lui Bacon, țeu de bine a aminti și despre *Hobbes**), care a fost cel mai bun reprezentant al teoriilor lui Bacon. El dice, că *gândirea omului nu este alt ceva decât intuiția lucrurilor din afară*. Nu pôte să fie în noi gândire, noțiune, ideia, ori principiu, care să nu fi trecut prin organele noastre de intuiție, său cu alte cuvinte: tot bagajul nostru sufletesc l'am adunat prin intuiție.

De sine să înțelege, că încă nici Bacon nici Hobbes, și nici chiar Locke, despre care voiți vorbi cu altă ocaziune, nu aveau învățământul intuitiv de astăzi, care numai dela Pestalozzi încoci și-a primit forma, sub care îl cunoștem și l' practicăm noi, dascălii prezentului.

Ceea-ce este netăgăduit, e, că acești învățați în cestiuni atât de înaltă filosofie, cât și când era vorba de lucruri elementare, să foloseau de intuiție, nu mai mergeau pe di-

*) Născut la anul 1588 și mort la 1679.

buite, ori mai corect: căutau a fi cât se poate de mult concreți în expunerile lor.

Și când voim să căutăm izvorul adevărat al învățământului intuitiv, am comite greșelă, decât chiar și numai în trecut, nu ne-am opri la Bacon, înainte-mergătorul epocii moderne.

Ér' înainte de a ne despărți de dânsul, vom da aci câte-va notițe referitoare la viața lui.

Francisc Bacon de Verulam, s'a născut în Londra la anul 1561, Ianuarie 22, din părinți nobili. S'a distins încă din copilărie prin spiritul său ager, memorie admirabilă și mai ales printr'acea istețime, care mai târziu a devenit în el un fel de șiretenie, răutate chiar, ce a contribuit la căderea sa.

Marele talent al său se vede a' l fi moștenit chiar dela părinții săi, cari au fost nisece oameni distinși în toate privityțele.

Maică-sa, fata crescătorului lui Eduard al VI-lea, a fost o femeie cultă, mai ales era familiarisată cu cultura clasică, vorbind și scriind perfect limbile elenă și latina, și din care limbă a tradus opere dela cei mai însemnați autori.

Bacon, tatăl, era un înalt funcționar al reginei Elisaveta.

Despre Francisc Bacon, referitor la copilăria lui, mai putem spune că a fost de o constituție slabă, și de aceea se ținea departe de jocurile celorlalți copii. Se ascundea unde-va, și te cuprindea mirarea găsindu'l studiind, cine scie asupra cărei cestiuni. Nu împlinise încă nici doi-spredece ani, și se pricepea la o mulțime de lucruri, pe care oameni mari nu le sciau.

Odată l'au găsit sub boltile unei mari zidiri părăsite, unde studia echoul. Încă din această vârstă se vedea într'ensul înclinația, ce o avea către științele pozitive.

La vârsta de 13 ani a fost dat pentru creștere în institutul Trinity, unde n'a stat însă de cât trei ani. A

părăsît acest institut cu cel mai mare disgust, cauzat de tiraniile directorului său Whitgift. A plecat la Paris, unde a stat la Sir Amias Paulet, ministru plenipotențiar al Elisavetei. Pe vremea asta Franția era rău încurcâtă atât în treburile din launtru, cât și în cele din afară. Bacon deși tînăr, studia cu multă atențiune cauza încurcăturilor Franciei și mai ales medita mult asupra mijloacelor, care ar pute îndrepta situația. A umblat prin multe localități pentru a vedé și a sê convinge de tóte. Așa-dar în tinerețe deja sê ocupa cu chestiuni politice, și care studiîu mai târziu l'a întrebuițat în favorul patriei sale.

La anul 1580, murind tatăl sêu, sê întórse la Londra.

Reîntorcéndu-sê în tэрă, fiind protejat atât de regina, cât și de unchiul sêu, care era prim-ministru, ajunse la înalte demnități, după-ce însa mai mulți ani de-a rëndul a trebuit să trăiască necunoscut, în care interval studia dreptul și sê căciulea pe la rudele sale, care la început nu prea țineañ la el.

La anul 1593 a fost ales de deputat și în scurtă vreme sê distinse ca orator.

De aci încolo s'a înălțat apoi din grad în grad, până-ce a ajuns la cele mai înalte demnități ale statului.

La 1597 scóte o broșură din Essay, prima sa lucrare filosofică. Acest op era scris cu atâta cunoștință de cauză, cu atâta putere de spirit, încât în curënd a fost tradus în tóte limbile culte europene, ér' autorul a devenit cunoscut și vestit prin tóte părțile.

În același timp era încurcat și cu politica, unde deși a arêtat un spirit tot atât de superior ca pe terenul purei filosofii, n'a fost însa atât de norocos, ca în césta din urmă. Caci atât intrigile, care în politică jócă un rol atât de mare, cât și unele slăbiciuni ale lui, au contribuit la aceea, ca să fie dat în judecată, condamnat chiar. Numai grație vârstei sale înaintate și autorității sale câștigate până acum, regele l'a grațiat.

De aci încolo (1621) a trăit numai pentru științe, retrăgându-se cu totul din viața publică.

A murit la anul 1626, lăsând, după cum știea, ca viitorul să judece asupra faptelor sale.

Er' viitorul, prezentul de acum, judecând just, trebuie să-i păstreze multă stimă, să nite greșelile lui de caracter și să-i fie recunoscător pentru multele cunoștințe, care numai dela el și-au luat nașterea.

Bucuresc, 18 (30) Septembrie 1887.

Lucrul de mână în școala poporală de băieți.

De 3, 4 ani încôce s'a vorbit și se vorbește și astăzi mult despre introducerea lucrului de mână în școala noastră poporală de băieți.

Însă pe cât s'a vorbit de mult, pe atât de puțin s'a discutat într'o formă mai regulată această întrebare de mare însemnătate.

Nu s'ar simți lipsa unei discuțiuni generale asupra acestei întrebări, decât am avea o literatură bogată, care ar tracta în special această chestiune, dar avem numai o scriere*), care într'adevăr este compusă cu multă cunoștință de cauză și revarsă multă lumină asupra acestei întrebări, însă dela ideia până la realitate este o cale lungă, și înainte de a pleca, trebuie să ne cugetăm, pe unde să mergem, ca să încunjurăm pedecile, ce eventual ni s'ar pune înainte, și astfel să ajungem mai în grabă la scop.

De aceea este tare necesar a se discuta asupra întrebării, despre care e vorba, și încă chiar acum, pentru-că unii dintre frații învățători, pătunși de însemnătatea acestei idei salutare, au și început a introduce lucrul de mână în școlile de băieți.

Din cele mai sus șise se vede motivul, ce mă îndemnă a scrie rândurile acestea. Eu nu vreau și nici nu pot lua rolul de a lămurii această întrebare pe deplin, ci 'mi arăt aci cunoștințele și părerile mele, numai și numai *ca să dau ansă la desbatore*. Punctele mai jos atinse cred, că pot servi ca obiect de cugetare.

*) „Lucrul de mână în școala pop.” de Dr. D. P. Barciuanu.

I.

Pedagogii cei mai renumiți din veacul al 17-lea și 18-lea în principiu toți sînt pentru introducerea lucrului de mîna în școala populară de băieți, dar ei diferă în privința scopului, pentru care cer introducerea acestui obiect de învățămînt. Aci îi aflăm grupați în două partide. Comenius (1592—1681), Locke (1632—1704), Francke (1663—1727), Basedow (1723—1790), Salzmann (1744—1811) și J. J. Rousseau (1712—1788) priveau lucrul de mîna în școală numai ca mijloc de educație, precum d. e. limbile clasice, pe cînd Kindermann (1704—1801), Pestalozzi (1746—1827) și Fellenberg au privit și apreciat lucrul de mîna în școală din punct de vedere practic. Ei consideră lucrul de mîna nu numai ca mijloc de educație, ci și ca mijloc de a-și câștiga omul cele de lipsă pentru traiu.

Kindermann la anul 1773 pe lângă școala sa populară din Kaplitz a deschis și un curs de industrie. Lipsa acestui curs a motivat-o, dicînd, că tinerimea chiar cu aceea se ocupă mai puțin în școală, cu ce va ave a se ocupa mai mult în viață, adică cu lucrul: că în școală se învață multe lucruri netrebnice și în mod greșit. El vedea în școala de atunci germenele lenei, al sărăciei și al cerșitoriei.

Parerea lui era, că de s'ar organiza școala populară cât de bine, totuși fără lucru de mîna în școală conaționalii lui nu vor ajunge nici odată acolo, ca să fie la ei activitatea și aplicarea către meseri însușiri naționale.

La 1775 i s'a dat suprema inspecție asupra școlilor din regatul cehic. În câți-va ani a introdus lucrul de mîna ca obiect obligat de învățămînt în 200 de școle. Resultatul a fost, că sub domnia Mariei Teresiei regatul cehic în privința industrială era cel dintîiu între provinciile austriace.

Tot pe timpul acela (1773) a introdus și Pestalozzi lucrul de mîna în institutul său dela Neuhof. El era convins, că activitatea fizică, lucrarea, este mijlocul cel mai puternic pentru a concentra puterile omului.

Fellenberg a lucrat pe terenul acesta cu mai mult succes decît Pestalozzi. Pote, pentru-că el a nimerit calea naturală. Elevii lui sub conducerea lui Wehrli lucrau, și pînă lucrau, li se enarau istoriile morale, instructive. Învățămîntul teoretic se predă în ore de recreație. Dar

acésta numai la început, căci mai târziu s'a convins, că lucrând, pôte propune obiectele de învățământ.

Lucrând la câmp sên în grădină, pôte învățătorul vorbi cu elevii despre diferitele soiuri de pământ, despre modul cum trebuie cultivat pământul; pôte face cunoscute plantele din grădină și de pe câmp din toate punctele de vedere (în ce fel de pământ le place, folosul lor etc.)

Tot acolo sub cerul liber, sê pôte vorbi la diferite ocazii despre fenomenele naturale și sê pot împărtași și alte cunoștințe fizice. Lucrând cu paie, sê pôte vorbi despre ierburi; lucrând cu drot, despre metale etc.

Ca să nu înșir aici multe exemple, arêt facerea unei perii, și cunoștințele, ce și le pot câștiga școlarii în decursul confecționării acestui obiect.

Până luăm lemnul, putem vorbi despre arbori, despre pădure, despre deluri, munți și văi; până desemnăm locurile pentru găuri, învață elevii geometrie, comput și desen; făcând găurile, vorbim din mecanică; umblând cu pèrul de lipsă, le vorbim despre animalele, al căror pèr sê pôte folosi; întrebuițând cleiul, vorbim despre materiile cleiose; luând drotul, vorbim despre metale. Fiind peria gata, sê pôte descrie verbal și în scris; în fine sê pôte desemna.

Iată așa-dară, că făcând un obiect mic, pot elevii învăța științele naturale, computul, geometria, desenul, geografia și limba maternă.

În modul acesta, vedând elevii folosul practic al învățământului, sê stârnesc în ei iubirea de învățatură, dorința de a învăța tot mai mult, și cunoștințele astfel însușite rămân în capul elevului, fiind încopriate de realitate.

De aci sê pôte înțelege pentru-ce Fröbel mai târziu a dis, că lucrul de mână să fie centrul învățământului în școla populară.

În modul mai sus arêtat s'a introdus lucrul de mână în școlile statelor apusene și cu timpul s'a ridicat la însemnătatea, ce o are astăzi. Folosul sê vede, îndată-ce punem un stat apusên cu industrie dezvoltată față cu unul din orient fără industrie.

De aceea astăzi nici nu mai este lipsă să dovedim necesitatea introducerii lucrului de mână în școla populară, cî vrem să aflăm numai modul, cum sa sê introduca, și direcțiunea, care sa i sê dea lucrului de mână în școla populară.

II.

Nu numai în diferitele state, ci chiar în unul și același stat, lucrul de mână a început a se desvolta în mai multe direcțiuni. Amintim aci numai două din aceste direcțiuni, care se par a fi mai mult sprijinite.

1. *Direcțiunea, care ținsece mai ales la desvoltarea economiei naționale.*

2. *Direcțiunea, ce are în vedere mai ales scopuri pedagogice.*

Ramurile celei dintâi sunt:

a) *Industria de casă, și b) ajutorarea proprie în treburile casei* (Hausfleiss).

Prima din aceste două ramuri vrea să înființeze industrii nouă, s'eu să perfecționeze pe cele existente, pentru ca ele în ținuturi sterile, la timpul s'eu, să fie locuitorilor isvor de venit.

Ramura a doua (ajutorarea proprie) vrea să deprindă pe elevi a'și face cu mâna proprie obiectele industriale, de care vor ave lipsă la casă, și să repare pe cele stricate.

Avantajele acestor ramuri sunt, ca articuli de vândare aduc bani, ăra obiectele făcute și reparaturile fac de rămân banii în casă.

Aceste două ramuri se bucură de sprijin general în Svedia și Dania, unde au și ajuns la un grad însemnat de desvoltare. De asemenea au găsit numeroși sprijinitori și în Germania, precum și la preparandiile de stat din Ungaria.

Și foarte natural, pentru-că aceste ramuri sunt practice și pe lângă aceea nu numai că nu eschid scopurile pedagogice, dar stau chiar în serviciul lor.

Direcțiunea pedagogică privesce lucrul mai mult ca ocupațiune pentru cultivarea mânei, pentru nobilitarea gustului estetic, pentru desvoltarea inteligenței, cu un cuvânt pentru cultura generală a copilului. Valoarea pedagogică a acestei direcțiuni o întemeiază sprijinitorii ei pe multa intuițiune, ce o fac copiii lucrând.

În loc de a mă încerca eu sa fac o asemănare între direcțiunile de mai sus, amintesc aci, că în anul 1885 s'a ținut un mare congres în Germania (Görlitz) pentru a discuta și lămuri cestinnea introducerii în școle a lucrului de mână. La acest congres n'au luat parte numai învățători,

ei și mulți alți bărbați de frunte ai Germaniei. Dintre vorbitori cei mai mulți și-au ridicat cuvântul pentru direcțiunea din Svedia, pe care și aci mai sus am pus-o în locul prim.

Dacă privim procesul de dezvoltare al lucrului de mână în școlă, vom vedea, că începutul l-au făcut oameni privați și după aceea de obicei s'aft format societăți. Atât privații, cât și societățile, aft întâmpinat mai întâiu sprijinul publicului, și numai după aceea al autorităților școlare și al guvernelor. În 12 decenii lucrul de mână s'a ridicat la un grad însemnat de dezvoltare, dar totuși, după cum am vădit mai sus, mai este încă mult de cugetat asupra lui.

Și dacă cine-va va fi de la unitate, dacă va aștepta, ca vre-una din direcțiunile amintite să fie recunoscută de mai bună, de bună s'ema această întrebare va rămâne totdeauna nelămurită, de ore-ce aci joca un rol însemnat împrejurările locale și culturale. Unitate nu va fi nici odată, pentru-că, după cum dice proverbul: „Mai multe drumuri duc la Roma.”

De aceea, cei cari acum vrân să introducă lucrul de mână în școlă, și în deosebi noi Români, să nu așteptăm zapăciți, până se va lamuri chestiunea pe deplin — căci eu totuși trebuie să contribuim la lămurirea ei —, ei să începem cum vom putea, și de sigur, cum nu s'aft împedecat aceia, cari lucaft fara nici un model, nu ne vom împedeca nici noi.

Dar acum, fiind vorba de noi, să vedem, în ce stadiu se afla chestiunea introducerii lucrului de mână în școlile noastre.

III.

Când sinodul arhidieceesan gr. or., ținut în Sibiu la anul 1885, în urma raportului prezentat de d-l D. P. Barcianu, s'a pronunțat pentru introducerea lucrului de mână în institutul pedagogic din Sibiu și pentru trimiterea unui individ în străinătate, ca să studieze lucrul de mână, de sigur cu scopul acela a luat un astfel de conclus, ca elevii institutului pedagogic, instruiți fiind în acest obiect, la timpul său sa pofa și ei introduce lucrul de mână în școlile, la care vor fi aplicați ca învățatori.

Nu am cunoștință, să fi fost până acum executat acel conclus al sinodului arhidieceesan, atâta însă știu, că astăzi este un număr considerabil de învățatori, cari sânt în stare

să introducă lucrul de mână ca obiect de învățământ în școala de băieți.

Acest adevăr constata pe deplin, că frații învățători nu numai că nu sunt străini, ci sunt chiar însuflețiți de ideea introducerii lucrului de mână în învățământul nostru, ideea dela care așteptăm în mare măsură îmbunătățirea stării materiale, morale și culturale a poporului nostru. Ideia a venit de sus în jos, dar pentru realizarea ei s'a început lucrarea de jos în sus, și eu *chiar în această împrejurare află garanția de ajuns, că începutul este bun.*

Dăr să vedem, cum și unde au învățat lucrul de mână acei învățători, despre cari am dis mai sus, că ar fi în stare a'l și introduce în școala?

L'au învățat pe cale naturală.

Pe teritoriul unei comune a crescut d. e. multă papură. Locuitorii respectivei comune de timpuriu vor fi vădit, că de acel material se pot folosi la facerea unor obiecte, și astfel s'a dezvoltat la ei ramul împletiturilor de papură. Au învățat oameni mai mulți, au învățat copii dela părinți. La început vor fi făcut lucruri mai primitive, cu timpul însă s'au mai perfecționat.

Învățătorul din acea comuna, se înțelege, n'a rămas indiferent față de această ocupațiune folositore, ci s'a nisuit a perfecționa industria de casă esistentă și a mai sporit'o cu unele ramuri.

Dăr chemarea învățătorului nu este numai a sei singur, ci a învăța și pe alții, deci a invitat și pe alți învățători, să învețe în feriile de vară. Aceștia după-ce au învățat una, două se'u mai multe ramuri de industrie, întorcându-se acasă, unul într'o margine de țera, altul într'alta, nu s'au mulțămît numai cu aceea, ce au învățat, ci fiind dezvoltat deja la ei gustul și pofta de lucru, au cercetat atelierelor specialiștilor și au mai învățat unele ramuri de industrie.

Să înțelege, ca după aceea și în ei ardea dorința de a învăța pe alții, și au început unii a învăța pe elevii din școala elementara, alții pe cei din școala de repetiție.

În urma acestora unii au și întempinat sprijinul moral și material al publicului se'u al unor corporațiuni.

Să pare că acest sprijin a avut influință încurajătoare asupra învățătorilor iubitori și cunoscători de industria de

casă, căci în feriele de vară espirate în zilele trecute am cunoscută, că au fost deschise trei cursuri de industrie de casă, dintre care unul în Braşov sub conducerea zeloşilor domni învăţatori *George Moian* şi *Candid Muşlea*.

Nu vrân prin aceea, că amintesc numai pe acest curs cu numele, a detrage nimica din meritul său însemnatatea celorlalte cursuri, nici a'l ridica pe acesta peste celelalte. ci o fac acêsta numai din motivul, că la acest curs am participat şi eu, şi prin urmare mă ţin îndreptăţit a vorbi asupra lui.

Dacă luăm în considerare, că acest curs s'a ţinut într'un oraş industrial, dacă ne reamintim programa cea de mare estindere, ce s'a executat cu precisiune, şi dacă scim, că 25 de învăţatori din diferite părţi ale ţerei s'au întors acasă cunoscând atâtea ramuri ale industriei de casă, câte au fost amintite în program. atunci trebuie să dicem, că acest curs sprijinesce în mare măsură ideia de a se introduce lucrul de mână în şcolă. şi că conducătorii lui prin urmare sânt deunşi de tot sprijinul posibil.

Dăr eu sânt convins, că astfel de cursuri se vor deschide pe viitor în mai multe locuri, şi de aceea cuget că va fi de folos, dacă voi vorbi asupra acestui curs din mai multe puncte de vedere.

Despre acêsta însă, precum şi despre modul, cum cuget eu să introducem industria de casă în şcola poporală. în numărul viitor.

Sbeş, în 24 Septembrie 1887.

S. Roşu.

Stégul alb.

(Traducere.)

Povestirea următoare, mică şi simplă, duce pe cetitor departe de aici, în regiunile nordice ale continentului nostru, în depărtata capitală a Norvegiei

În unul din suburbiile Christianiei, în care rêvna de zidit şi specula încă nu au putut şterge de pe faţa pământului toate acele căsuţe mici şi sêrace, erau una lângă alta două zidiri de tot diferite. Una dintre ele era măreţă şi splendidă, cu scară de marmură, cu ornamente şi cu balcône, éra cealaltă vechiă şi stricată, cu ferestre mici şi cu galeriă de lemn, care începuse a putredii.

Çu toate acestea cele două case se învoiau bine una cu alta.

Zidirea cea frumoasă nu părea de loc încărentă, cu toate că avea ferestre de sticlă fină și un turn, ceea ce însemnă la o casă atât, ca la un om monocul și cilindul. Casa cea mică se rezima cu încredere de cea bogată, și sora le zimbăia cu dragoste, ca și când ar fi vrut să le spună: „Așa este bine; fiți numai cu încredere una față de alta!... Libertate și egalitate!... Astăzi este ziua libertății!”

Așa și era, căci era ziua de 17 Mai, și ziua aceasta este pentru Norvegia o zi de sărbătoare; căci atunci serbăză poporul aniversarea liberării sale. Ziua, când i s'a dat constituțiunea.

De aceea în casa cea mare era astăzi atâtă veselie. Etagiul al doilea era locuit de un tânăru, care se făcuse tocmai maiore și care se silea, ca averea, ce o agonisise totă-seu, să o prăpădească cu desăvârșire. El începuse viața cea nouă cu un banchet cu șampanie. În etagiul prim locuia un căpitan, a cărui fiică era bună musicantă și care acum cânta cu voce tare și cu mare dexteritate. Veduva din etagiul al treilea invitase mai multe dame la cina și frumoasa societate își petrecea destul de vesel.

În casa vecină era liniște completă. Locuitorii ei nu erau acasă; eșisera ca să vadă conductul cu stăguri, care trecea prin oraș. Veduva băcanului și cusătoreasa, care formau aristocrația din casa aceea, urloerul și visiții de tramway cu familiile lor, toți părăsiseră casa; de aceea și curtea, care de obicei era plină cu rufe și cu copii, acum era grijită. Copiii, cari de astă-dată erau spălați, se preumblau cu părinții lor pe strade, și toți aveau stegulețe albe în mână, după cum se obișnuiesc în ziua aceasta.

În una din odăile cele mai sărace din casa cea vechiă ședea o femeie. Putea că a fost și ea vre-odată frumoasă. Asta cine o poate ști?... Când lipsa și grija cu mâinile lor reci ating fața omului, atunci obrazii ei rumeni se pălesc, și focul din ochi se stinge pentru totdeauna.

Femeia se plecă peste un pat mic, pe ale cărui perini zăcea un copil cu fața rumenită. Era focul frigurilor, care ardea în ochii copilului, și trandafirii de pe obrazii lui erau din aceea, cu care mărtașa își împodobesc jertfa înainte de a o duce în întunecul veciniei.

Afară se aușiau strigăte vesele de copii. O mulțime de băieți și de fete treceau cu stegulețe în mână.

„Mamă!”

„Ce este, copilul meu?”

„Du-mă la ferăstră; vreau să mă uit afară!”

Femeia împlini îndată dorința copilului.

„Mamă, de ce sînt toți copiii așa de mulțumiți?”

„Fiind-că azi este 17 Maiu, ziua de eliberare a Norvegiei; astăzi toți copiii cu minte se duc pe strade în procesiune, cu stegulețe în mână.”

„Nu sînt și eu copil cu minte?”

„Ba și tu ești cu minte, copilul meu.”

„Vreau să am și eu un steg, și să mă duc și eu cu ceilalți băieți!”

„Da, te vei duce, când te vei însănătoșa.”

„Când mă voi însănătoșa eră, mamă?”

„Când va voi D-deu.”

„Mamă, deschide ferestra!”

Mama cea bună deschise amîndouă aripile ferestrei, înfășură pe copil într-o plapomă, și se puse cu el în brațe la ferestra deschisă.

Societatea din etagiul al doilea din casa vecină eșise într-aceea pe balcon. Fiecare din oșpeți avea câte un pahar cu șampanie în mână. În mijlocul lor era tînerul devenit acum maioren. El ținea în mână un steg mare întocmai ca al copiilor, și arunca prăjituri și portocale între copii.

Era bărbat tîner și frumos, îmbrăcat după moda cea mai nouă, cu fața palidă și disgustată, pe care tinerii de azi o țin de elegantă.

„Trăiască ziua de azi, copii!” strigă el la cei de jos.

Strigăte vesele îi răspundeau.

Copilul bolnav se rîzima de ferestră.

„Mamă, aș vreau să am și eu un steg! Atunei imi va da și mie domnul acela frumos prăjituri și portocale.”

•Eū nu am nici un steg, copile.

„Poți cere unul dela bunul D-deu.”

„D-deu nu ne dă totdeauna aceea, pentru ce'l rugăm.”

•D-deu este un mișel!” strigă copilul plîngînd.

„Taci, asta să n'o mai ții! îl muștră mama.

•Vreau să am și eu un steg!” strigă copilul plîngînd.

Femeia îl puse încetîșor erăși în pat.

Copilul își îngropă capul în perini; trupșorul lui ardea de ferbintela. El striga într-una: •Un steg, un steg!”

Mulțimea de copii trecuse mai departe; prin ferestra deschisă se aușia cum ciocnău paharele cu șampanie și cum rîdeau și strigau cei din casa vecină, pe cînd fata căpitanului din etagiul dintăiū cînta ca o priveghitoare.

„Un stég, un stég!“

„Fii acum cu minte și stai liniștit! Vreau să mă duc afară, să ved, decă bunul D-zeu ne trimite și nouă un steguleț.“

„Să nu zăbovesci mult, mamă!“

„Nu, copilul meu.“

Femeia își netezi părul în oglindă, își aședă puțin îmbrăcăminte ce serăcuță și eși.

Copilul rămase tăcut și plin de așteptare; ochii lui erau însă umezi de plâns.

În totdeauna șampania a avut mult farmec, și puterea ei în sufleteștore a fost lăudată în versuri și în prosă. Acesta cu tot dreptul, căci nimic nu este mai plăcut decăt un banchet cu șampanie, nimic nu pôte fi mai încântător decăt atunci, când în sala splendid luminată masa se încovoie sub greutatea vaselor de argint și de cristal încărcate cu flori și cu pome, pe când femei frumoșe și gătite sêrbătoreșce apropie bêtura spumôsă de buzele lor. O petrecere cu șampanie însă, unde participă numai bărbați, nu pôte fi nici odată așa de frumoșă, fie ca cât de elegantă. Nori de fum de țigară, fețe palide și somnuroșe, sêu înflăcărare de puterea vinului, pahare sparte, coji de mere și de stridii aruncate pe masă, cenușă de țigară, hârtii și chibrături risipite pe covor — acesta este tabloul, ce îți presintă de obicei o petrecere de felul acesta, și cam astfel era și în salonul ténêrului, care locuia în etagiul al doilea din casa cea frumoșă. El însuși sta rëzimat lângă o oglindă, în mână cu stégul de copii, pe care mai înainte îl făl-făise de pe balcon. Acum își făcea cu el vânt, pe când ôșpeții închinau în sănătatea lui — cine scie pentru a câta ôră.

Cine-va bătî ușor la ușă. În clipita următore apărû în cadrul ei sêrmana femeia din casa vecină, plină de uimire și tremurând.

Unul dintre domni, aprins de vin, se îndreptă spre ea. „O fată!... Lasă-mă să te îmbrățișez, îngerul meu!“ strigă el, și își întinse brațele spre dênșă.

Ea făcû un pas înapoi.

„Ah, mă iartă! Credeam că ești ténêră și frumoșă,“ dișe acum domnul în batjocură și se întorse rîdend.

„Va fi multă vreme de-atuncia,“ rêsponse ea cu un zimbet slab.

„Ce vrei, femeia?“ întrebă acum stăpânul.

„Eu — eu vreau, — eu...“ îngână sêrmana cu frică; mai pe urmă însă se îndreptă decisă spre ténêrul domn, și i dișe: „Dați-mi mie stégul acesta!“

•Ai înebunit, femeia?*

„Am un copil, un băiețel mic, care zace de moarte și vrea să aibă un stég. Aș vrea să-l mai înveselesc în clipitele din urmă. Sârmanul, a avut așa de puțină bucurie în viața lui!”

Tănărul domn se apropia de ea și ôspețit formară un cerc împrejurul lor.

Dați-mi stégul!⁴ se ruga femeia din adâncele inimii. „D-vostre sunteți frumos, tănăr și bogat. Și bărbatul meu a fost tănăr, frumos și bogat; a bătut însă prea multă șampanie și avea prea mulți amici. Încă pe când m'a luat de soție, sănătatea lui era sdruncinată. — Dară eu stau aici și'mi perd vremea. — Dați-mi stégul, domnule dragă! Copilul m'așteptă cu nerăbdare.”

•Vrău să'l aduc eu însu'mi. Unde locuiești?•

•În casa vecină, ușa a doua la dreapta, cum te suie pe trepte.•

•Bine. Voi veni numai decât.•

•Și nu te-ai supărat pe mine?•

•Nu, te asigur.•

•Îți mulțămesc.•

Femeia salută societatea și plecă.

Stăpânul sună în palat.

„Liniște!... Frideric voiesce să țină o vorbire!” strigară vre-o câțiva dintre domni

„Amicil mei! — Voi sunteți amicil mei, nu este așa? Cel puțin până atunci, până vă pot oferi șampanie!...”

•A! Devine răutăcios!•

•Așa-dară, amicil mei! Cum am petrecut noi dina de ați? Am perdut vreme și bani. Și cum vrem să petrecem restul zilei?•

•Perdând vreme și bani!• îl întrerupseră ôspețit lui râdând.

•Bine! Nu am puté noi pentru variațiune, să bem astă-seră vin mai puțin și să fim binefăcători? Asta este acum la modă. — Aici este pëlăria mea. Cine vrea să dea ceva pentru sârmana veduvă?•

„Förte bine, förte bine!” strigară ei mai mulți.

„Aici sânt cinci corône**),

„Eă daă dece.”

•Eă nu am decât două.•

„Dă'mi din banul acesta de aur atâta, cât imi trebuie pentru un palat de bere și pentru un bilet de teatru; restul îl poți opri.”

*) Monedă scandinavică.

„Ea dau cinei corone; însă trebuie să mi le împrumuți tu, Frideric, până mâine.“

„Cred, că ași pute da ștece pentru tine, căci și așa nu le mai văd!“ răspunse Frideric vădând și puse o bancnotă în pelerie.

„Acum înainte! Beți și vă petreceți după pofta inimii!“ le strigă el oșpeților. „Pote că este pentru ultima oră!“ își gândi el, umplânduși buzunarele cu pome și cu prăjituri. Apoi se duse.

Copilul bolnav zăcea în patul lui înfierbântat de friguri, însă liniștit; el se uita cu nerăbdare la ușă.

Un zimbet vesel îi lumină deodată fața, când intră Frideric cu stégul în mână.

„Tu ești bunul D-șeă?“ întrebă copilul.

„Nu, copilul meu! Sunt numai un om, și încă un om foarte rău. Dară să vești. Bunul D-șeă m'a trimis pe mine aci, dîcîndu-mi: Aici în casa vecină este un copil cu minte, însă bolnav; du-i stégul acesta și spune-i, că de ore-ce a fost în totdeauna așa de ascultător, îi dau voia să vie la mine în raiu.“

„Este frumos în raiu?“

„De tot frumos!... Acolo diua întrégă se duc ingerii în procesiune cu stéguri albe de mătase. Ei mănăncă prăjituri, migdale și stafide, și nu beaă alt ceva, decât șamp... decât miel dulce.“

„Este bun mielul?“

„Este bîntura cea mai bună; ingerii nu beaă alt-ceva decât numai miel.“

Frideric se puse pe marginea patului și urmă: „Acum să aședăm stégul îi la căpătăiu, ș'apoi să ne jucăm și să ne petrecem bine; dar pentru asta ar trebui, ca mama să'mi ia puțin din mână peleria. — Îți poți opri, ce este în ea,“ îi șopti el veduvei, dându-i peleria.

„Banii aceștia sînt toți pentru mine?“ întrebă ea cu mirare.

„Da.“

„Dar trebuie să fi vre-o greșală; aicea este și o bancnotă de o sută de corone!“

„Nu este nici o greșală; aū fost vre-o căți-va domni, cari n'aū avut bani mărunți, și unul dintre amicii mei a pus bancnota aceea pentru D-ta. Este un dar dela societatea, care este la mine.“

„D-șeă să te binecuvinte! D-ta ești un om prea bun!“ dîse femeia cu ochii plini de lacrimi.

El era prea ocupat cu copilul, pentru ca să fi auzit aceste cuvinte.

„Aici am o portocală frumoasă. O arunc în sus și număr: unu, doi, trei. Ea va fi a celuiia, care o va prinde mai curând. Așa-dară: unu, doi, trei! — Tu ai câștigat-o!”

Mititelul nu mai știa ce să facă de bucurie.

„Aci sunt migdale, și acestea sunt numai ale tale; migdala acésta mare însă este pentru amândoi. Veđi, în ea sunt doi simburii. Acuma o împărțim, și acela, care dimineță, când ne vom întâlni, va ȃice mai întâiu: iadeș!, va căpeta un ban de argint găurit, pe care-l póte lega cu o panglică roșie de mătase și-l póte purta la gât.”

Ochiul băiatului nu se mai deslipia de pe buzele ténérului domn.

•Acuma vine lucrul cel mai frumos, și ăsta este numai pentru tine. Veđi, este podóba de pe o tortă. Fumcia acésta cu rochia roșia este ȃeița libertății. Ea este fórte dulce, căci este făcută din zahar curat. Poți să-i mănânci capul fără frică, dar nu este iertat să guști din rochia ei cea roșia, fiind-că este otrăvită și fórte periculósă. Sânt mulți ómeni, carí venind prea mult în atingere cu rochia roșia a ȃinei, s'au otrăvit.”

Copilul asculta uimit la esplicările, ce i le făcea Frideric, din care partea cea mai mare nu le înțelegea. •Mamă, mamă, încă nu m'am jucat nici odată așa de frumos,• strigă el plin de bucuria.

„Dar acum te-ai obosit, dragul meu copilăș; trebuie să te odihnesci!”

Băiatul luă stégul în brațe, așa, că pánza cea albă coperea fragedul lui piept.

„Mamă!”

„Audi, dragul mamei!”

„Vrêu să rog pe bunul D-ȃeu de iertare, fiindcă am ȃis mai înainte, că este mișel. O, el este fórte bun, căci mi-a trimis pe omul acesta așa de cum se cade!”

Câtă-va vreme copilul stătú cu ochii închiși, apoi îi deschise, zimbii fericit, și îi închise din nou. De pe buzele lui palide se strecură un oftat lin. Ingerul morții îi stinsese lumina vieții.

Mama stă tăcută și palidă lângă cadavrul unicului ei copil. — Durerea cea mai mare este prea adesea lipsită de lacrimi.

Ténérul se ridică încet și plecă. —

Sus în locuința lui Frideric veselia ajunsese la culme.

•Iată vine și gazda noastră înderét; să trăiască!” strigară mesenii la intrarea lui Frideric. Ei ciocniră paharele și beură în sănătatea lui.

„Dar faci o față. pare că vii dela o îngropăciune!“ îi dîse unul. —

„Așa și este,“ răspuse Frideric, și se aședă lin pe un scaun. După un timp el se ridică și își luă paharul.

„Liniște!... Găzda casei vrea să vorbească!“ se auzi din mai multe părți.

„Amicii mei! Motivul, pentru care v'am invitat astăzi la mine, nu este numai sărberea zilei de azi, ci și aceea, că voiesc a vă împărtăși o schimbare, ce se întimplă în viața mea. Astăzi înainte de amăzi am cerut mâna unei fete tinere, dela caro am și primit răspunsul dorit. Numele il veți afla mai târziu.“

„Să trăiască mirésa amicului nostru!“ strigară cu toții, și își ridicară paharele.

Frideric ciocni cu toți, și mulțămindu-le, bEU până la cea din urmă picătură; apoi trânti paharul pe masă așa de tare, încât se sparse.

„Acesta este cel din urmă pahar, pe care'l bEU înainte de ce'mi voi fi făcut examenul,“ urmă el mai departe. De mâne încolo vrEU să încep să lucru, în loc să'mi ruinez sănătatea și averea prin o viață neregulată. Nu vrEU, ca femeia, pe care am cerut'o azi, să pOată vre-odată dice și despre mine, cum s'a exprimat vEduva de mai înainte despre soțul ei: „El a bEU șampanie prea multă, și avea prea mulți prieten.“

„A, ai devenit sentimental în casa vecină!“ il întrerupse unul din amicii săi, cari se domoliseră cu totul.

„Nu, nu m'am făcut sentimental, ci serios,“ răspuse el. „A fost pentru prima oară, că am stat față în față cu mOrtea.“

„Așa-dară mititelul a murit?“

„Da, și nu ași fi cređut nici odată, ca mOrtea să fie așa de frumosă. Copilul muri cu un zîmbet pe buze, pe când sOrele, care lumina ziua libertății, încunjură cu o mândră aureolă crescutul lui. StEgul a fost învălitorEA lui.“

„Da te-ai făcut poet, nu glumă!“ observă unul din cei de lângă dEnsul.

„Fost-a stEgul național?“ întrebă un politic, ce era de față

„Nu, stEgul, care acoperia trupul sErmanului copil, pe când sufletul lui se înălța spre lumina cea veclnică, era stEgul alb, simbolul curăteniei și al nevinovăției, al copilăriei și al morții!“

Bibliografie.

Noul călindar de casă pe anul bisect 1888. Anul VIII. Braşov, tipografia Alexi. Preţul 30 cr. v. a. — Pe lângă partea calendaristică obicnuită acest călindar are un copios cuprins literar, şi anume: *Aşa a fost să fiă*, novelă. Un fragment din romanul: *Beiu, Vodă, Domn Prea multă chibzuială norocul ţi'l desbură*, povestire. *Flăcarea reginei*, schiţă, — toate de *Theochar Alexi*; mai departe cuprinde o biografie a lui Ştefan cel Mare, domnul Moldovei, mai multe poezii şi câte-va glume. Totodată călindarul în cestiune are şi câte va ilustraţiuni, între care şi chipul lui Ştefan cel Mare. — Tiparul este cetet, hârtia destul de bună.

Diverse.

Congresul igienic. In jumătatea a doua a lunii trecute (14—20 Sept. v. a. e.) s'a ținut în Viena al *şeselea congres internaţional de igienă şi demografie*. Acest congres, alcătuit din 2450 membri, a discutat în secţiunile sale deosebite cestiuni privitoare la prosperitatea omenimei şi în urmă a luat mai multe hotăriri. Deosebită atenţiune a dat congresul igienic şcolare, cu care s'a ocupat în deosebi a doua secţiune. Specialişti eminenti au arătat feluritele scăderi observate de densi în şcole cu privire la sănătatea tinerimei, precum şi mijloacele, prin care sunt de părere, că s'ar pute delătura mai lesne aceste scăderi. Astfel s'a discutat cestiunea miopiei tinerimei studioase, care progresază din ce în ce tot mai mult, s'a vorbit despre inspecţiunea medicală, ce ar trebui să se efectueze în şcole cu cea mai mare rigurositate, despre introducerea gimnasticeii în toate şcolele ca obicei obligat, despre introducerea studiului igienic, etc. Dintre rezoluţiunile luate de congres în cestiunea şcolilor o deosebită atenţiune merită hotăririle aduse faţă de *introducerea studiului igienic* şi faţă de *inspecţiunea medicală a şcolilor*. Cu privire la *propunerea studiului igienic* congresul a hotărît următoarele:*)

1. Singuraticele state au să se îngrijescă, ca întréga populaţiune să conluere la promovarea stărei sanitare publice. Spre scopul acesta e de lipsă, ca fie-care individ să fie introdus în cele mai esenţiale principii ale igienic, de ore-ce apărarea sănătăţii şi susţinerea abilităţii individuale e de cea mai mare importanţă pentru prosperarea comună. 2. Drept aceea să se introducă în

*) După o corespondenţă din Viena a „Telegr. Rom.”

școlile populare învățământul despre construcțiunea și funcțiunea corpului omenesc, despre condițiunile principale, dela care atârna susținerea organismului în deplină sănătate în ori-ce împrejurări; toate acestea să se predea într'un mod simplu și ușor de înțeles. În școlile inferioare să vor introduce școlarii în cunoștințele igienice prin bucați de citire mai mică, oră în clasele superioare prin scurte espunerī sistematice, nizuind astfel, ca băieții pe această basă empirică să-și deștepte priceperea și cugetarea, și cele vădute să nu le servescă numai spre deprinderea memoriei. În școlile de fete să se pună deosebit pond pe recreințele igienice ale locuinței, pe îngrijirea corpului și nutrirea lui. Acest învățământ în institutele superioare să se amplifice din ce în ce. 3. Acest învățământ e a se preda în institutele pedagogice candidaților de învățători și învățătoare de cătră specialiști, și la examenul de calificatiune candidatul să se examineze și din acest obiect. 4. Toți acei indiviți, cari voiesc a se cualifica pentru școlile medii de ori ce categorie, sêu pentru alte școle speciale, au să producă document și despre deplina cunoștință a igieniei școlare. 5. E de dorit, ca în școlile medii în legătură cu instrucțiunea în științele naturale să se dea instrucțiune și în igienă. Această instrucțiune are să fie o continuare a învățământului igienic elementar predat în școlile populare, fără a se îngreuna printr'ensa elevii mai tare. În școlile superioare de fete acest învățământ e absolut indispensabil. 6. În seminariile teologice, și în general în toate institutele de învățământ preoțesci e a se da instrucție din principiile mai fundamentale și mai însemnate ale igieniei și a se cere document despre ascultarea cu succes a acestui obiect. 7. În școlile de industrie e a se propune igiena industrială în mod intuitiv și ușor de înțeles, în măsură trebuincioasă. 8. E indispensabil, ca igiena să fie obiect de învățământ și de examen pentru mediciștii, și de aceea la fie-care facultate medicală să fie catedră pentru acest obiect. 9. La școlile superioare tehnice învățământul igieniei are să ia cu deosebire în considerare igiena industrială și tehnica igienică. Dela deplina cunoștință a acestei științe să atârne promovarea și providerea cu diplomă a ori-cărui elev. — În ceea-ce privește *inspectarea școlilor din partea medicilor*, congresul a luat următoarele decisiuni: 1. Este în interesul statelor și al familiilor, ca mediciștii specialiști să ia parte la conducerea școlilor. 2. Scopul participăreii medicale în conducerea școlii este a feri pe elevi și pe eleve de toate stricăciunile sanitare, ce ar puté proveni din cauza cercetării școlii sêu din cauza instrucțiunei. 3. Drept mijloce pentru

acésta pot servi parte rapórtete, parte inspecțiunile periodice ale școlélor, sêvêrșite cu conlucrarea autorității școlare. Inspecțiunile sê recomândă și în decursul órei de instrucțiune. 4. Înainte de a pune lucrul acesta în practică, e de lipsă să sê facă o revisiune higienică din partea statului în tóte școléle publice și private, înțelegând aci și școléle pregătitoare (grădini de copil etc.). Neajunsurile constatate cu acéstă ocaziune să sê delăturate numai decât. 5. Medicul să aibă loc și vot în fiecare corporațiune însărcinată cu inspecționarea școléi. 6. Inspecționarea școléi e a sê concreded medicilor cunoscători de cauză, fie aceștia oficioși orî privați. 7. Din considerațiunile sus amintite participarea medicilor specialiști în afacerile școlare e a sê considera ca parte întregitoare a organizațiunei conducerei școlélor în singuraticcele state. — Congresul viitor sê va ținé în Londra în a. 1891.

(†) **Iacob Murêșianu.** Unui după altul sê duc din mijlocul nostru acei bărbați venerabili, cari aũ încãrușit, luptându-se pentru înaintarea némului nostru și ale căror nume sũnt strêns legate de istoria poporului românesc din restimpul véculei de față. Un astfel de bărbat a fost și mult regretatul Iacob Murêșianu, rêposat Joi 17 Septembre v. Activitatea rêposatului Iacob Murêșianu s'a estins asupra mai multor terene ale vieții publice românesce. El s'a distins ca profesor în timp de aproape patru-deci de ani, ca redactor și editor al organului național „Gazeta Transilvaniei“, ca inițiator al „Reuniunei femeilor române din Brașov“, ca zelos sprijinitor al ideei de a sê înființa o Academiă românesce de drepturi, — cu un cuvânt Iacob Murêșianu a fost unul din acei harnici Români, cari nici-odată n'aũ pregetat a pune umêrul acolo, unde aũ vêdut, că pot ajuta și ei cu ceva. Ce e drept, ca profesor dênsul n'a funcționat la un gimnasiu românesc, dară pentru aceea și în acéstă calitate și-a câștigat merite fôrte mari pentru poporul sêu, de óre-ce pe de o parte institutul, la care a servit timp așa de îndelungat, era cercetat de o mulțime de Români, érá de altă parte rêposatul Murêșianu érá un astfel de profesor, care scia să influințeze asupra elevilor sêi și afară de școlă, indemnându-i la tóte cele bune, ajutându-i, și aducându-le aminte de datorințele, ce le aũ față de némul, din care făceau parte. În chipul acesta mulți dintre bărbații noștri cel mai distinși de astăzi aũ eșit de sub mâinile lui Iacob Murêșianu, și în mare parte din casa lui atât de ospitală. — Și precum a fost Murêșianu în viața publică, așa a fost și în viața familiară. El a dat fiilor și fiicelor sale o creștere din cele mai îngrijite, căutând a face dintr'ênșii nisece factori folositori societății românesce. — Fie, ca poporul nostru să aibă încă mulți bărbați harnici și cu inimă, cum a fost rêposatul Iacob Murêșianu!